

Van: DOE-groep, DeputatenOverleg Eenheid CGK-GKv-NGK
Aan: kerkenraden van samenwerkingsgemeentes van NGK/GKv met een CGK
betreft: wat de hereniging van GKv en NGK plaatselijk betekent; aanvullende informatie bij de handreiking van CCE, Commissie Contact en Eenheid

Amersfoort, 3 februari 2023

Aan de kerkenraden van samenwerkingsgemeentes van NGK/GKv met een CGK,

Geachte zussen en broers in de Heer,

De kerkverbanden van NGK en GKv werken aan een **hereniging**. Wanneer zich geen belemmeringen meer voordoen, zal die hereniging per 1 mei 2023 een feit zijn. Om een aantal redenen vindt de administratieve eenwording plaats op 1 januari 2024. In dankbaarheid aan de Heer wordt op allerlei niveaus deze komende eenheid voorbereid. Ook voor u als samenwerkingsgemeente verandert er één en ander. Met deze brief willen we u daarover informeren en u praktisch ondersteunen.

Deze brief gaat in op wat **specifiek is voor samenwerkingsgemeentes** (met een CGK of een PKN-gemeente). De meer algemene informatie over wat de hereniging betekent voor plaatselijke kerken en voor samenwerkingsgemeentes van alleen GKv en NGK staat in de handreiking die de Regiegroep onlangs heeft gepubliceerd (klik hier voor de link: [Handreiking](#)) In die handreiking vindt u, naast bruikbare modellen, allerlei praktische informatie. Gebruik dus zeker die handreiking. Deze brief van DOE is slechts een aanvulling vanwege uw specifieke situatie.

Kort gezegd is het voor samenwerkingsgemeentes nodig om een **samenwerkingsovereenkomst te hebben die actueel is**. De samenwerkingsovereenkomst vormt, samen met de kerkordes van de betrokken kerkverbanden, het statuut van de gemeente, in de zin van Burgerlijk Wetboek art. 2:2 ('zij worden geregeerd door hun eigen statuut'). Het is van belang om dat op orde te hebben. Niet voor het dagelijks functioneren van de gemeente; daarin zal er weinig veranderen. Wel voor situaties waarin het erop aankomt dat helder is welk recht er geldend is. Dat is des te meer van belang wanneer de burgerlijke rechter ergens bij betrokken wordt. Daarom benadrukken we dat samenwerkingsgemeentes dit goed op orde moeten hebben.

Samenwerkingsgemeentes die de afgelopen 12 jaar zijn gevormd, hebben doorgaans zo'n samenwerkingsovereenkomst. Sinds 2010 adviseert DOE, het Deputaten Overleg Eenheid, hierover, met instemming van de synodes en landelijke vergaderingen van CGK, GKv en NGK. Oudere samenwerkingsgemeentes zullen andere documenten hebben waarin de samenwerking onder woorden is gebracht. De vorming van een nieuw kerkverband uit GKv en NGK kan een goede aanleiding zijn om een eerder gesloten overeenkomst te actualiseren.

De **minimaal vereiste aanpassing** in de samenwerkingsovereenkomst is de correcte verwijzing naar de geldende kerkorde en de aanpassing van de naam van het kerkverband.

- voor huidige NGK-kerken: niet meer het AKS, maar de kerkorde;
- voor GKv-kerken: de kerkorde van de Nederlands Gereformeerde Kerken

Daarbij komt voor GKv-kerken de wijziging van 'classis' in 'regio'.

Samenwerkingsovereenkomsten waarin, volgens het laatste DOE-model, het landelijke inschrijfnummer van de Kamer en Koophandel vermeld staat, kunnen op dat punt ook aangepast worden. Zie daarover verderop in deze brief.

De aanpassing voor een **tweeledige samenwerkingsgemeente** (één GKv of NGK met een CGK) is eenvoudig:

- de kerkenraad past de samenwerkingsovereenkomst aan (waarbij het model van DOE als voorbeeld kan dienen);
- de kerkenraad besluit dat de aangepaste samenwerkingsovereenkomst in werking treedt per 1 mei 2023;
- de kerkenraad legt dit vast in een verklaring die aan de nieuwe samenwerkingsovereenkomst voorafgaat. Deze verklaring wordt getekend namens de kerkenraad van de samenwerkingsgemeente, die daarin optreedt zowel als kerkenraad van het ene gemeentedeel als van het andere (zie art. 6.b);

Bij een **drieledige samenwerkingsovereenkomst** (NGK én GKv met een CGK) is de situatie iets ingewikkelder. Het eindresultaat zal een samenwerkingsgemeente zijn van een nieuw gevormde Nederlandse Gereformeerde Kerk met de al bestaande CGK. De vorming van die nieuwe NGK uit de bestaande GKv en NGK is geen automatisme. De *kerkverbanden* verenigen wel per 1 mei 2023, maar de eenwording van een lokale GKv en NGK, ook in een samenwerkingsgemeente met een CGK, vraagt om een afzonderlijk besluit van de kerkenraad. De omzetting zal dus in twee stappen plaatsvinden, die tegelijkertijd hun beslag kunnen krijgen.

Stap 1: samenvoegen van GKv en NGK:

- de kerkenraad besluit de formeel nog afzonderlijk bestaande gemeentes GKv en NGK per 1 mei 2023 samen te voegen tot de Nederlandse Gereformeerde Kerk te X/Y/Z;
- de kerkenraad legt deze samenvoeging vast in een akte van eenwording (zie hierover verder de adviezen en aanwijzingen in de algemene handreiking);

Stap 2: aanpassing van de samenwerkingsovereenkomst

- de kerkenraad past de samenwerkingsovereenkomst aan, als overeenkomst tussen de per 1 mei 2023 gevormde NGK en de CGK;
- de kerkenraad besluit dat de aangepaste samenwerkingsovereenkomst in werking treedt per 1 mei 2023;
- de kerkenraad legt dit vast in een verklaring die aan de nieuwe samenwerkingsovereenkomst voorafgaat. Deze verklaring wordt getekend namens de kerkenraad van de samenwerkingsgemeente, die daarin optreedt zowel als kerkenraad van het ene gemeentedeel als van het andere (zie art. 6.b).

Het is goed om de **gemeente te betrekken** in dit besluitvormingsproces. Dat geldt des te meer wanneer de aanpassing van de samenwerkingsovereenkomst aanleiding is voor inhoudelijke wijzigingen. De kerkenraad moet afwegen in hoeverre de gemeente vooraf geraadpleegd moet worden. Wanneer de eenwording van GKv en NGK, binnen een samenwerkingsgemeente GKv-NGK-CGK, ook betrekking heeft op het eigenaarschap van onroerende goederen zoals een kerkgebouw of pastorie, is raadpleging en instemming van de gemeente zeker gewenst (zie o.a. art. G83.4 van de huidige kerkorde GKv).

Ook de mate waarin het **kerkverband betrokken** moet zijn in de wijzigingen hangt af van de inhoudelijke aanpassingen. Bij een eenvoudige omzetting van een samenwerkingsovereenkomst zal geen instemming van de regio of classis nodig zijn. Een melding volstaat. Bij inhoudelijke wijzigingen is het goed om die vooraf voor te leggen aan de vergadering van classis en regio.

Complicerend in dit geheel is het eerder genoemde **onderscheid tussen de kerkrechtelijke en de administratieve eenwording** van de kerkverbanden, respectievelijk op 1 mei 2023 en 1 januari 2024. Concreet betekent dit dat de koepelinschrijving bij de Kamer van koophandel en de ANBI-beschikking tot 1 januari 2024 gekoppeld blijft aan de bestaande kerkverbanden NGK, GKV (en CGK of PKN uiteraard).

Daarom blijven de lokale kerken tot die datum bij de overheids- en financiële instanties bekend onder hun huidige naam.

Voor een samenwerkingsgemeente NGK-GKv, maar ook voor de *gemeentedelen* NGK-GKv in een 3GK-samenwerkingsgemeente betekent dit dat zij per 1 mei 2023 kerkrechtelijk samengevoegd kunnen worden, maar dat er tot 1 januari nog sprake blijft van twee gemeentedelen wat betreft externe administratie en bekendheid bij instanties. Dit vraagt om een zeer beperkte en tijdelijke overeenkomst. Een model daarvoor vindt u in de eerder genoemde handreiking.

In een samenwerkingsgemeente geldt als regel het kerkrecht van de beide (of drie) kerkverbanden. Bij onderlinge strijdigheid zoekt de kerkenraad een weg die de opbouw en de eenheid van de gemeente dient, en die zoveel mogelijk recht doet aan de bedoeling van alle besluiten of bepalingen. Eén van de punten waarop de nieuwe kerkorde van de Nederlandse Gereformeerde Kerken anders is dan die van de CGK, is de manier waarop de **binding van ouderlingen en diakenen aan de belijdenis** vorm krijgt. De kerkorde van de CGK bepaalt dat zij hun instemming met de belijdenis betuigen door ondertekening van het voor hen bestemde ondertekeningsformulier (art. 53). Volgens de nieuwe kerkorde van de NGK beloven de ambtsdragers bij hun bevestiging zich te houden aan die leer; alleen wie bevoegdheid ontvangt om het Woord van God te verkondigen, dus vooral de predikanten, ondertekenen het verbindingsformulier (art. A2.4 en 2.5). Ouderlingen en diakenen beloven wel maar ondertekenen niet. In een samenwerkingsgemeente zal dus, liefst in de samenwerkingsovereenkomst, moeten worden vastgelegd hoe hiermee omgegaan wordt. Ons advies is om daarin voor alle ouderlingen en diakenen één lijn te trekken, ongeacht tot welk gemeentedeel zij behoren. Wanneer gekozen wordt voor ondertekening van een formulier, is het van belang om vast te leggen welke formulering daarbij gebruikt wordt. Omdat het CGK-formulier de belofte bevat zich "te houden aan de geldende kerkorde en verdere bepalingen en besluiten van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland" is deze in zijn volledige vorm niet goed bruikbaar in een samenwerkings-gemeente.

Voor de aanvaarding van een afgevaardigde ambtsdrager op de classis is het wel of niet ondertekend hebben van een formulier niet van belang. Voor die aanvaarding is de geloofsbrief doorslaggevend die de desbetreffende ambtsdrager meekrijgt van zijn kerkenraad. Daarin zal staan dat hij bij zijn handelen gebonden is aan Gods Woord en de belijdenis.

De beslissing die u als samenwerkingsgemeente hierover neemt, legt u ter acceptatie voor aan de classis. Ongetwijfeld zijn er nog aspecten aan de hereniging van NGK-GKv die voor u als samenwerkingsgemeente met een CGK of PKN van belang zijn en die we hier niet genoemd hebben. Voor vragen om **advies, verduidelijking of concrete hulp** bij wat u te doen staat, kunt u terecht bij DOE. Dat kan via het algemene mailadres DOEgroep@ngk.cgk.gkv.nl. Voor telefonisch contact kunt u ds. Rob Vreugdenhil bellen, 010 7430134 of 06-22122845.

De hereniging van GKv en NGK brengt het één en ander mee aan organisatie en besluiten. We begrijpen het als u daar niet direct op zit te wachten. Maar we hopen dat u, net als wij, deze praktisch-organisatorische 'last' met vreugde wilt dragen uit dankbaarheid voor wat er – naar onze overtuiging: onder leiding van Gods Geest – aan kerkelijke eenheid bewerkt is. We vragen daarbij uw gebed om zegen over dit proces en over de uitstraling ervan in onze samenleving. Tot Gods eer.

namens DOE, het DeputatenOverleg Eenheid CGK-GKv-NGK,

ds. Hilbrand van Eeken, voorzitter, lid deputaten kerkrecht CGK

ds. Rob Vreugdenhil, lid Commissie Contact en Eenheid GKv-NGK en lid Regiegroep